

Через прогалини у вітчизняному законодавстві для вирішення поставлених дослідницьких завдань звернемося до інших джерел. З'ясовується, що медичні помилки та відповідальність за них згадувалися ще у перших відомих джерелах права — Законах вавилонського царя Хаммурапі та Законах XII таблиць Стародавнього Риму.

У сучасній науковій літературі термін “лікарська помилка” вперше застосував видатний російський хірург М. І. Пирогов, який ще на початку минулого століття звернув увагу на велике значення аналізу помилок медичних працівників. Він також запропонував класифікувати помилки, враховуючи етапи чи особливості медичного процесу (діагностичні, тактичні, технічні, деонтологічні тощо)⁴.

Незважаючи, що минуло стільки років, у наукових колах (як медичних, так і правових) з приводу тлумачення цього поняття ще й досі тривають запеклі дискусії. У наукових джерелах згадується про близько 70 різних визначень терміна “медична помилка” чи “лікарська помилка”⁵. Аналізуючи ці визначення, які були сформульовані представниками медичної професії, науковцями та юристами-практиками, можна зробити висновок, що мірлами їх розподілу стали питання про наявність (або відсутність) вини у діях медичного працівника, який припустився помилки, внаслідок якої завдано шкоди здоров'ю пацієнта та про можливість юридичної відповідальності за такий недолік медичної діяльності.

Не дивно, що більшість прихильників думки про правову неосудність помилкових дій медичних працівників є їх колегами. Вони вважають, що помилки в медичній практиці виникають у переважній більшості випадків через складність, неконтрольованість організму людини та патології, на яку впливає лікування. Відомий патологоанатом, академік І. В. Давидовський писав, що “... до лікарських помилок слід відносити лише сумлінну помилку лікаря, засновану на недосконалості сучасного стану медичної науки та її методів дослідження, або викликану особливостями перебігу захворювання окремого хворого, або те, що пояснюється нестачею знань чи досвіду лікаря...”⁶.

Позицію І. В. Давидовського активно підтримали та розвинули інші дослідники-медики. Так, відомий лікар І. Ф. Огарков зазначає, що “... головне в характеристиці лікарської помилки — це сумлінна помилка лікаря, в основі якої недоскопальність лікарських знань, методів діагностики і лікування, а також важкі об'єктивні умови, в яких працював лікар”⁷.

Більш виражені у загальному виправданні своїх колег судові медики, які самі стикаються з оцінкою належності медичної допомоги. Деякі з них вважають, що “медичні помилки” — це не індульгенція безпорадним ескулапам, а явище, яке близько межує з поняттям “нещасний випадок”. Причому під таким випадком треба розуміти несприятливий, несподіваний перебіг лікування, пов'язаний з випадковими обставинами, які лікар не міг передбачити та яким не міг запобігти⁸.

Таким чином, традиційна для медиків думка зрозуміла: медична помилка — це випадковий збіг обставин або наслідок недоскопальності медичної науки та техніки. Така помилка не є результатом халатного, безвідповідального ставлення лікаря до своїх обов'язків, неутвта чи злочинної дії. Тобто за такої помилки вини медичного працівника (закладу) немає та взагалі немає складу цивільно-правового delictu, а тому притягнення до цивільно-правової відповідальності бути не може.

З вищезазначеним підходом категорично не погоджуються представники іншого табору, переважно юристи та частина науковців медичної спеціалізації⁹. Після ознайомлення з їх роботами можна зробити висновок, що більшість з цієї когорти науковців займають категорично звинувачувальну позицію та наполягають на обов'язковій наявності вини у діях медичних працівників. Але й серед них немає єдиної думки щодо кваліфікації

⁴ Аюлов В. И. К истории судебной ответственности врачей / В. И. Аюлов // Медицина. — 2001. — № 10. — С. 5.

⁵ Сергеев Ю., Ерофеев С. Ятрогенія: актуальная проблема медицины и права / Ю. Сергеев, С. Ерофеев // Медицинская газета. — 1998. — 27 февр. — С. 12.

⁶ Давыдовский И. В. Врачебные ошибки / И. В. Давыдовский // Советская медицина. — 1941. — № 3. — С. 7.

⁷ Огарков И. Ф. Ошибки медицинского персонала / И. Ф. Огарков. — М.: Медицина, 1983. — С. 16.

⁸ Аюлов В. И., Бова А. А. Юридические основы деятельности врача: Учебно-методическое пособие для студентов медицинских ВУЗов / В. И. Аюлов, А. А. Бова. — М.: Экспертное бюро-М, 1997. — С. 150.

⁹ Сергеев Ю. Медицина ответственна / Ю. Сергеев // Медицинская газета. — 1994. — 30 апреля. — С. 3; Кондакова Н. Врачебные ошибки и их анализ: еще один взгляд на проблему / Н. Кондакова // Качество медицинской помощи. — 2000. — № 1. — С. 3.